

2. Личковах В. А. Софіологія Сергія Кримського на тлі української філософії етнокультури. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2014. Вип. 7. С. 106-110.

3. Шишко Кость. Пісня дощу: Вибране з неопублікованого: Поезії / упорядник А. Якубюк. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2001. 256 с.

4. Петро Сензюк: веб-сайт. URL: https://volart.com.ua/art/senzuyuk_petro/ (дата звернення: 20.05.2024).

5. Олександр Валента: веб-сайт. URL: <https://volart.com.ua/art/valenta/> (дата звернення: 20.05.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-23>

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ПОЛІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Столярчук Н. М.

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри культурології

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Питання, пов'язані з культурною ідентичністю, турбують людство сьогодні по-особливому. Вони викликані передусім процесами глобалізації, медіатизації, поширенням соціальних мереж та загалом руйнуванням будь-яких фізичних кордонів на шляху самоідентифікації та самоствердження. В українців пошук та розуміння власної культурної ідентичності актуалізувались з початком російсько-української війни, а особливо – після повномасштабного вторгнення росії. У складні і трагічні періоди життя усвідомлення своєї ідентичності може допомогти знайти стабільність, надійну точку опори у власному «я», віднайти внутрішні ресурси для подолання труднощів і прийняття рішень. Осмислення власної культурної ідентичності, звернення до традиційних цінностей дає багатьом надію і впевненість у непорушності споконвічних усталених законів життя. Тому аналіз питань, пов'язаних з розкриттям сутності культурної ідентичності є нині доволі затребуваним як на рівні індивідуально-особистісному, так і на рівні загальнонауковому.

Дослідження культурної ідентичності проводяться нині багатьма науковцями з різних галузей знання, передусім – психології, філософії, соціології та культурології. Фундаментально у цьому контексті постає робота Френсіса Фукуями «Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривденості», у якій автор пропонує глибокий аналіз сучасних проблем ідентичності (культурної, національної, релігійної), а також

шляхи подолання конфліктів між носіями відмінних культурних ідентичностей та побудови гармонійного суспільства [3].

Група дослідників у складі Лене Арнетт Дженсен, Джеффри Дженсен Арнетт, Джессікі Маккенз провели дослідження процесів глобалізації та культурної ідентичності, в якому вони розглянули формування етнічної та культурної ідентичності у підлітковому віці та на ранніх етапах дорослого життя і проаналізували культурну ідентичність як результат отриманих спільних історичних досвідів і формування спільних культурних кодів [6].

Ще одне важливе дослідження від групи науковців на чолі з Шварц С. Дж. зорієнтоване на вивчення особистої та колективної, етнічної та культурної ідентичностей, де автори закликають до комплексного підходу, що включає різні аспекти для повного розуміння ідентичності [9].

Альтуган А. та Ніколас, Х. вивчають взаємозв'язок між культурною ідентичністю та навчанням, освітою, зосередившись на мотивації і формуванні ідентичності в контексті освіти [4; 7].

Чемберс Іен у своїй роботі «Міграція. Культура. Ідентичність» занурює читачів у тему зміни історії, культури та ідентичності в контексті міграції, розглядаючи як зміна місця проживання й відокремлення від носіїв своєї культури можуть впливати на культурну ідентичність [5].

Також варто згадати дослідження Стюарта Холла («Культурна ідентичність в сучасному світі») яке сфокусоване на культурній ідентичності представників діаспори і у цьому контексті наголошується на складності визначення поняття культурної ідентичності, яке часто трактується спрощено і однобоко [8].

Джон Томпсон у праці «Культурна ідентичність: теорія, практика, політика» розглядає різні сутнісні складники культурної ідентичності, шляхи її формування та вплив на соціокультурну ситуацію. «Ідентичність і культура» авторства Антоніо Дамашка та Жан-Луї Дюбуа присвячена взаємозв'язку між формуванням ідентичності та розвитком культури, а також виявленню впливу усвідомленої ідентичності на індивіда та суспільство.

Праці сучасних українських науковців, присвячені проблемам ідентичності, передусім спрямовані на висвітлення національно-етнічного аспекту. Набагато менше уваги дослідники приділяють власне культурному виміру проблеми ідентичності в Україні. Дослідженню культурної ідентичності як необхідної складової індивідуальної та колективної ідентичності присвячені наукові розвідки М. Гібернау, О. Смірної, О. Смоліної, В. Пилипів. Проте концепція культурної ідентичності потребує ґрунтовної розробки, що вимагає від вітчизняних дослідників пильної уваги до цього феномену [1; 2].

Отож, узагальнюючи думки науковців щодо сутності культурної ідентичності, то її можна визначити як усвідомлення людиною своєї належності до будь-якої спільноти, що дозволяє їй зрозуміти своє місце

в соціокультурному просторі і вільно орієнтуватися в навколишньому світі; це відчуття приналежності людини до тієї чи іншої культури. Кожна людина має потребу в певній регламентації своєї життєдіяльності, яку можна знайти тільки в співтоваристві інших людей, що і визначає існування культурної ідентичності. Суть культурної ідентичності полягає в тому, що людина усвідомлено приймає відповідні культурні норми і зразки поведінки, ціннісні орієнтації і мову. Культурна ідентичність сприяє розумінню власного «я» з позиції культурних характеристик, прийнятих в даному суспільстві, самоототожненню себе з його культурними зразками.

Культурна ідентичність формується за допомогою різноманітних чинників, таких як мова, традиції, обряди, спосіб життя, вірування, історія, мистецтво та інших проявів культури. Вона визначається тим, що людина вважає важливим для свого самовизначення та взаємодії з іншими людьми. Також важливу роль у формуванні культурної ідентичності відіграють освіта, засоби масової інформації, міжкультурний обмін та інші фактори.

Історично культурна ідентичність формувалася в рамках ізольованих громад, де спільні звичаї, традиції та мова передавалися з покоління в покоління. Спільні історичні події, як-от війни, міграції, колонізація та імперіалізм, також суттєво вплинули на формування культурних ідентичностей, вносячи елементи змішування та асиміляції різних культур.

У сучасному світі культурна ідентичність стикається з рядом викликів.

Активізація процесів глобалізації, культурної інтеграції, розширення контактів між представниками різних країн і культур призводять до поступового стирання кордонів національних культур і втрати культурної самобутності. Стандартизація культурних зразків, привнесена швидким поширенням масової культури, привела до того, що люди стали носити однакові джинси, слухати одну й ту ж музику, дивитися одні й ті ж фільми, слідувати одним і тим же модним тенденціям. Глобалізація призводить до нівелювання автентичності етнічних і національних культур, традицій, звичаїв, міфів і всього того, що визначає культурну ідентичність будь-якої країни або будь-якого регіону. У зв'язку з активним проникненням в життя більшості людей масової культури, яка, як правило, асоціюється з культурою США, виникає проблема культурної експансії і американізації культури, за якою нерідко стоять інтереси транснаціональних корпорацій. Американська культура поступово нав'язується усьому світу, що призводить до стандартизації та знищення багатого ландшафту культурного різноманіття.

Культурна ідентичність справляє визначальний вплив на процес міжкультурної комунікації. Так, вона передбачає сукупність деяких стійких якостей, завдяки яким ті чи інші культурні явища або люди викликають у нас почуття симпатії або антипатії. Залежно від цього ми

вибираємо відповідний тип, манеру і форму спілкування з ними. З іншого боку, вона також відкриває можливості для культурного обміну та більш широкого розуміння і прийняття різноманіття.

Технології та засоби масової інформації також відіграють значну роль у формуванні культурної ідентичності, пропонуючи нові способи взаємодії та вираження себе. Міграція, біженці та діаспори розносять культурні традиції по всьому світу, утворюючи мультикультурні суспільства.

Збереження культурної самобутності та автентики нині є важливим аспектом для багатьох громад. Це може включати в себе відродження мов, охорону культурної спадщини, святкування традиційних свят та підтримку народних мистецтв та ремесел. Наприклад, ініціативи такі як ЮНЕСКО надають підтримку та визнання автентичним івентам і практикам, які мають особливе культурне значення.

На особистісному рівні культурна ідентичність впливає на самосвідомість та самовираження індивіда. Вона здатна надавати почуття приналежності та зв'язку з певною спільнотою, але також може бути джерелом конфлікту, коли індивід відчуває розрив між своєю культурною ідентичністю та суспільством, у якому він живе.

Таким чином, культурна ідентичність – це поняття, яке визначає належність індивіда до певної культурної групи, з якою він сам себе ідентифікує або з якою його ідентифікують інші. Вона формується під впливом мови, традицій, вірувань, звичаїв, історії та інших значущих факторів, які роблять культуру унікальною та різноманітною. У сучасному світі, який стає все більш глобалізованим та інтерконнективним, питання культурної ідентичності набуває нових вимірів та викликів. Важливість визнання та поваги до культурної ідентичності в кожному її прояві є ключем до побудови більш гармонійного та інклюзивного світу.

Література:

1. Пилипів В. Концепція культурної ідентичності в контексті історії культури постмодерного світу. *Український історичний журнал*. 2020. № 1. С. 172-180.
2. Смірнова О.Д. Проблема кризи культурної ідентичності в сучасній українській філософії. *Грані*. 2015. № 1 (117). С.44-50.
3. Фукуяма Фр. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. К.: Наш Формат, 2020. 192 с.
4. Altugan, Arzu. The Effect of Cultural Identity on Learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 190. 455-458. 10.1016/j.sbspro.2015.05.025.
5. Chambers, Iain. *Migrancy, Culture, Identity*. Routledge. 2008. 178 p.
6. Jensen, L.A., Arnett, J.J., McKenzie, J. Globalization and Cultural Identity. In: Schwartz, S., Luyckx, K., Vignoles, V. (eds) *Handbook of Identity Theory and Research*. Springer, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_13

7. Nicholas, H. The Impact of Education on Cultural Identity. *Nusantara Science and Technology Proceedings*. 2023, 36 (Dec. 2023), 155-165. DOI:<https://doi.org/10.11594/nstp.2023.3720>.

8. Hall, S. The Question of Cultural Identity. S.Hall, D.Held and T.McGrew (Eds.). *Modernity and Its Futures*. Cambridge: Open University Press. 1992. P. 273-316.

9. Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Rodriguez, L., & Wang, S. C. (2007). The Structure of Cultural Identity in an Ethnically Diverse Sample of Emerging Adults. *Basic and Applied Social Psychology*, 29(2), 159–173. <https://doi.org/10.1080/01973530701332229>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-24>

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПРОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СОЦІАЛЬНОМУ ПЛАКАТІ

Цимбал В. Р.

*студент I курсу магістратури
факультету технологій та дизайну*

Дерман Л. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри дизайну
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Соціальний плакат – це графічний засіб комунікації, який призначений для впливу на громадську думку та усвідомлення певних соціальних питань. Він є формою візуального мистецтва, що спрямований на поширення ідеї, спонукання до дії або підтримки конкретного соціального або культурного змісту.

Соціальний плакат в контексті збереження, розвитку та усунення дискримінації української мови має велике соціокультурне значення. Він може виконувати функції: просвітницьку, мобілізаційну, емоційну або емпатичну, культурну та соціально-політичну.

Соціальні плакати можуть надавати інформацію про важливість української мови, її роль у національному самовизначенні та збереженні культурної спадщини [4].

Вони можуть мотивувати громадськість до захисту мовних прав та боротьби з дискримінацією шляхом публічних заходів, підпису петицій тощо.